

Wewnętrzna budowa materii

Poziom podstawowy		Poziom ponadpodstawowy		
Dopuszczający (K)	Dostateczny(P)	Dobry(R)	Bardzo dobry (D)	Celujący (W)
<p>Uczeń :</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie, co to jest wiązanie chemiczne i zna typy wiązań chemicznych - podaje definicje wiązań: kowalencyjnego (atomowego), kowalencyjnego spolaryzowanego (atomowego spolaryzowanego), jonowego - określa, co to są jony, kationy, aniony - wie, co to jest wzór sumaryczny, wzór strukturalny - zapisuje wzory prostych cząsteczek - określa, co to jest wartościowość pierwiastka - wie, że wartościowość pierwiastków w stanie wolnym wynosi 0 - odczytuje z układu okresowego wartościowość pierwiastków, np. sodu, magnezu, glinu, węgla, azotu, siarki, chloru - określa liczbę pierwiastków w związku (na podstawie wzoru) - odczytuje ilościowo i jakościowo proste zapisy, np. 5 Cl, 3 H₂O - podaje nazwy prostych związków chemicznych na podstawie wzorów - zapisuje wzory prostych związków chemicznych na podstawie ich nazw - wymienia podstawowe rodzaje reakcji chemicznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapisuje wzory sumaryczne - rysuje wzory strukturalne - odczytuje na podstawie wzoru chemicznego, z jakich pierwiastków i ilu atomów składa się cząsteczka lub kilka cząsteczek - wyjaśnia jak powstają kationy i aniony - podaje prawo okresowości - określa rodzaje wiązań w cząsteczkach (proste przykłady) - wie, jak powstają cząsteczki - podaje przykłady substancji o wiązaniu kowalencyjnym (atomowym), jonowym - odczytuje wartościowość pierwiastków z układu okresowego pierwiastków - umie wykorzystywać modele cząsteczek do pisania wzorów - rysuje model danej cząsteczki - wyjaśnia znaczenie współczynnika stechiometrycznego i indeksu stechiometrycznego (duży i mały współczynnik) - wyjaśnia pojęcie równania reakcji chemicznej - odczytuje równania reakcji chemicznej - zapisuje równania reakcji chemicznej - przeprowadza proste obliczenia z wykorzystaniem prawa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa typ wiązań chemicznych - wyjaśnia różnice między różnymi typami wiązań - korzysta z pojęcia wartościowości - określa możliwe wartościowości pierwiastka na podstawie jego położenia w układzie okresowym pierwiastków - nazywa związki chemiczne na podstawie wzorów i zapisuje wzory na podstawie ich nazw - zapisuje i odczytuje równania reakcji chemicznych (o większym stopniu trudności) - rozwiązuje zadania na podstawie prawa zachowania masy i prawa stałości składu związku chemicznego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, że $m_{\text{substr.}} = m_{\text{prod.}}$ - umie udowodnić doświadczalnie równość $m_{\text{substr.}} = m_{\text{prod.}}$ - rozwiązuje trudniejsze zadania wykorzystujące poznane prawa (zachowania masy, stałości składu związku chemicznego) - wskazuje podstawowe różnice między wiązaniami kowalencyjnym a jonowym oraz kowalencyjnym niespolaryzowanym a kowalencyjnym spolaryzowanym - umie powiązać właściwości związku chemicznego z występującymi w nim wiązaniami - zapisuje i odczytuje równania reakcji chemicznych dużym stopniu trudności - udowadnia słuszność prawa zachowania masy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dokonuje obliczeń z zastosowaniem praw: zachowania masy i stałości składu związku chemicznego o dużym stopniu trudności - pisze i uzgadnia równanie reakcji chemicznej oraz przeprowadza modelowanie przebiegu reakcji

<ul style="list-style-type: none"> - podaje prawo zachowania masy - podaje prawo stałości układu związku chemicznego - wie, co to jest równanie reakcji chemicznej, współczynnik stechiometryczny (duży współczynnik) - zapisuje proste równania reakcji - odczytuje proste równania reakcji chemicznej 	<p>zachowania masy i prawa stałości składu związku chemicznego</p>			
--	--	--	--	--

Woda i roztwory wodne

Poziom podstawowy		Poziom ponadpodstawowy		
<p>Uczeń :</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna podział mieszanin - podaje właściwości mieszanin - zna proste sposoby rozdzielania mieszanin - wymienia rodzaje wód występujących w przyrodzie - wie, na czym polega obieg wody w przyrodzie - podaje stany skupienia wody - wymienia właściwości wody - zapisuje wzory sumaryczny i strukturalny cząsteczki wody - wymienia źródła zanieczyszczeń wód - wymienia zagrożenia wynikające z zanieczyszczenia wód - zna podział substancji na dobrze i słabo rozpuszczalne oraz praktycznie nierozpuszczalne w wodzie - określa, co to jest rozpuszczalnik, substancja rozpuszczana - zna definicję rozpuszczalności - podaje od czego zależy rozpuszczalność - wymienia czynniki wpływające na szybkość rozpuszczania się substancji stałej w wodzie - definiuje pojęcia: roztwór nasycony i nienasycony - określa, co to jest krystalizacja - podaje sposób otrzymywania roztworu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, co to jest woda destylowana i czym się różni od wód występujących w przyrodzie - podaje, jakie wiązanie występuje w cząsteczce wody - wie, że cząsteczka wody jest dipolem - wie, co to jest cząsteczka polarna - nazywa przemiany stanów skupienia wody - określa etapy oczyszczania ścieków - określa dla jakich substancji woda jest dobrym rozpuszczalnikiem - zna podział substancji ze względu na ich rozpuszczalność w wodzie - wie co to jest wykres rozpuszczalności - odczytuje z wykresu rozpuszczalność danej substancji w podanej temperaturze - definiuje pojęcia: roztwór właściwy, koloidalny i zawiesina - podaje przykłady roztworu właściwego, koloidalnego i zawiesiny - przeprowadza krystalizację - oblicza masę substancji rozpuszczonej lub masę roztworu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega asocjacja cząsteczek wody - wyjaśnia budowę polarną cząsteczki wody - określa właściwości wody wynikające z jej polarnej budowy - opisuje etapy oczyszczania ścieków - wymienia właściwości wody zmieniające się pod wpływem zanieczyszczeń - wie, jak usunąć z wody naturalnej niektóre zanieczyszczenia, np. gazy - podaje rozmiary cząsteczek substancji rozpuszczonej w roztworze właściwym, koloidalnym i zawieszinie - wykazuje doświadczalnie wpływ różnych czynników na szybkość rozpuszczania substancji stałej w wodzie - posługuje się wykresem rozpuszczalności - oblicza masę wody, znając masę roztworu i jego stężenie - rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem gęstości roztworu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega tworzenie wiązania kowalencyjnego spolaryzowanego w cząsteczce wody - proponuje doświadczenie udowadniające, że woda jest związkiem wodoru i tlenu - omawia wpływ zanieczyszczeń wód na organizmy - wymienia sposoby przeciwdziałania zanieczyszczeniu wód - potrafi omówić proces uzdatniania wody - omawia proces destylacji - modelowo przedstawia proces rozpuszczania w wodzie substancji o budowie polarnej - dokonuje obliczeń z wykorzystaniem krzywej rozpuszczalności - oblicza stężenie procentowe roztworu powstałego przez zagęszczenie, rozcieńczenie roztworu - oblicza stężenie procentowe roztworu nasyconego w danej temperaturze, znając wartość rozpuszczalności substancji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi udowodnić, że cząsteczka wody ma budowę polarną - wymienia laboratoryjne sposoby otrzymywania wody - wykazuje doświadczalnie, czy roztwór jest nasycony, czy nienasycony - rozwiązuje zadania rachunkowe na stężenie procentowe z wykorzystaniem gęstości o dużym stopniu trudności - oblicza rozpuszczalność substancji w danej temperaturze, znając stężenie procentowe jej nasyconego roztworu w tej temperaturze - potrafi sporządzić roztwór o określonym stężeniu procentowym

nienasyconego z nasyconego i odwrotnie - definiuje stężenie procentowe - wykonuje proste obliczenia dotyczące stężenia procentowego roztworu	znając stężenie procentowe	- wymienia czynnności prowadzące do sporządzenia określonej ilości roztworu o określonym stężeniu procentowym	- rozwiązuje zadania rachunkowe na stężenie procentowe z wykorzystaniem gęstości	
--	----------------------------	---	--	--

Kwasy

Poziom podstawowy		Poziom ponadpodstawowy		
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia zasady bhp dotyczące obchodzenia się z kwasami - definiuje pojęcia: elektrolit i nieelektrolit - wyjaśnia, co to jest wskaźnik i wymienia trzy przykłady wskaźników - opisuje zastosowania wskaźników - odróżnia kwasy od innych substancji chemicznych za pomocą wskaźników - definiuje pojęcie kwasu - opisuje budowę kwasów beztlenowych i tlenowych - odróżnia kwasy tlenowe od beztlenowych - wskazuje wodór i resztę kwasową we wzorze kwasu - wyznacza wartościowość reszty kwasowej - zapisuje wzory sumaryczne kwasów: HCl, H_2S, H_2SO_4, H_2SO_3, HNO_3, H_2CO_3, H_3PO_4 - podaje nazwy poznanych kwasów - opisuje właściwości kwasów: chlorowodorowego, azotowego(V) i siarkowego(VI) - opisuje podstawowe zastosowania kwasów: chlorowodorowego, azotowego(V) i siarkowego(VI) - wyjaśnia, na czym polega dysocjacja jonowa (elektrolityczna) kwasów - definiuje pojęcia jon, kation i anion - zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów (proste przykłady) - wyjaśnia pojęcie kwaśne opady 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia wspólne właściwości kwasów - wyjaśnia, z czego wynikają wspólne właściwości kwasów - zapisuje wzory strukturalne poznanych kwasów - wyjaśnia pojęcie tlenek kwasowy - wskazuje przykłady tlenków kwasowych - wymienia metody otrzymywania kwasów tlenowych i beztlenowych - zapisuje równania reakcji otrzymywania poznanych kwasów - opisuje właściwości poznanych kwasów - opisuje zastosowania poznanych kwasów - wyjaśnia pojęcie dysocjacja jonowa - zapisuje i odczytuje wybrane równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów - definiuje pojęcie odczyn kwasowy - zapisuje obserwacje do przeprowadzanych doświadczeń 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego podczas pracy ze stężonymi roztworami kwasów należy zachować szczególną ostrożność - wymienia poznane tlenki kwasowe - zapisuje równania reakcji otrzymywania wskazanego kwasu - wykazuje doświadczalnie żrące właściwości kwasu siarkowego(VI) - podaje zasadę bezpiecznego rozcieńczania stężonego roztworu kwasu siarkowego(VI) - wyjaśnia, dlaczego kwas siarkowy(VI) pozostawiony w otwartym naczyniu zwiększa swą objętość - planuje doświadczalne wykrycie białka w próbce żywności (w serze, mleku, jajku) - opisuje reakcję ksantoproteinową - zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) kwasów - określa odczyn roztworu kwasowego na podstawie znajomości jonów obecnych w badanym roztworze - analizuje proces powstawania kwaśnych opadów i skutki ich działania - rozwiązuje chemografy - opisuje doświadczenia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapisuje wzór strukturalny dowolnego kwasu nieorganicznego o podanym wzorze sumarycznym - identyfikuje kwasy, na podstawie podanych informacji - odczytuje równania reakcji chemicznych - potrafi rozwiązywać trudniejsze chemografy - proponuje sposoby ograniczenia powstawania kwaśnych opadów - planuje doświadczenie, które umożliwi zbadanie wartości pH produktów używanych w życiu codziennym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia przemysłową metodę otrzymywania kwasu azotowego(V), - definiuje pojęcie stopień dysocjacji, - dzieli elektrolity ze względu na stopień dysocjacji. - projektuje doświadczenia, w których wyniku można otrzymywać kwasy - wyjaśnia, dlaczego kwas siarkowy (VI), pozostawiony w otwartym naczyniu, zwiększy swą objętość - potrafi podać i wyjaśnić postulaty teorii dysocjacji Arrheniusa

		przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski) <ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny odczynu kwasowego, zasadowego, obojętnego roztworów – interpretuje wartość pH w ujęciu jakościowym (odczyn kwasowy, zasadowy, obojętny) – opisuje zastosowania wskaźników 		
--	--	--	--	--

Wodorotlenki

Poziom podstawowy		Poziom ponadpodstawowy		
Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> – wymienia zasady bhp dotyczące obchodzenia się z zasadami – odróżnia zasady od innych substancji chemicznych za pomocą wskaźników – definiuje pojęcia wodorotlenek i zasada – opisuje budowę wodorotlenków – podaje wartościowość grupy wodorotlenowej – zapisuje wzory sumaryczne wodorotlenków: NaOH, KOH, Ca(OH)₂, Al(OH)₃ – opisuje właściwości oraz zastosowania wodorotlenków: sodu, potasu i wapnia – wyjaśnia, na czym polega dysocjacja jonowa (elektrolityczna) zasad – zapisuje równania dysocjacji jonowej zasad (proste przykłady) ☐ podaje nazwy jonów powstałych w wyniku – odróżnia zasady od kwasów za pomocą wskaźników – wymienia rodzaje odczynu roztworów – określa zakres pH i barwy wskaźników dla poszczególnych odczynów 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> – wymienia wspólne właściwości zasad – wyjaśnia, z czego wynikają wspólne właściwości zasad – definiuje pojęcie tlenek zasadowy – podaje przykłady tlenków zasadowych – wymienia dwie główne metody otrzymywania wodorotlenków – zapisuje równania reakcji otrzymywania wodorotlenku sodu, potasu i wapnia – wyjaśnia pojęcia woda wapienna, wapno palone i wapno gaszone – określa rozpuszczalność wodorotlenków na podstawie tabeli rozpuszczalności – odczytuje proste równania dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) zasad – definiuje pojęcie odczyn zasadowy – omawia skalę pH – bada odczyn i pH roztworu – zapisuje obserwacje do przeprowadzanych doświadczeń 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia pojęcia wodorotlenek i zasada – wymienia przykłady wodorotlenków i zasad – wyjaśnia, dlaczego podczas pracy z zasadami należy zachować szczególną ostrożność – wymienia poznane tlenki zasadowe – zapisuje równania reakcji otrzymywania wybranego wodorotlenku – planuje doświadczenia, w których wyniku, można otrzymać wodorotlenek: sodu, potasu lub wapnia – planuje sposób otrzymywania wodorotlenków trudno rozpuszczalnych – zapisuje i odczytuje równania dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) zasad – określa odczyn roztworu zasadowego na podstawie znajomości jonów obecnych w badanym roztworze – rozwiązuje chemogrfy – opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski) 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> – zapisuje wzór sumaryczny wodorotlenku dowolnego metalu – planuje doświadczenia, w których wyniku można otrzymać różne wodorotlenki, także trudno rozpuszczalne – zapisuje równania reakcji otrzymywania różnych wodorotlenków – identyfikuje wodorotlenki na podstawie podanych informacji – odczytuje równania reakcji chemicznych – rozwiązuje chemogrfy o większym stopniu trudności – wyjaśnia pojęcie skala pH 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> - opisuje i bada właściwości wodorotlenków amfoterycznych - umie zaplanować i przeprowadzić doświadczenia, w wyniku których otrzymuje się wodorotlenki - umie powiązać odczyn roztworu z obecnością odpowiednich jonów i skalą pH - potrafi budować modele cząsteczek różnych zasad - potrafi samodzielnie rozwiązywać trudniejsze chemogrfy

